

Bijlage – Coördinatie van het landelijke onderzoeksprogramma OAB

Walter de Wit (coördinator)

Door het ministerie van OCW is een landelijk onderzoeksprogramma opgesteld om een aantal veranderingen in het onderwijsachterstandenbeleid (oab) te onderzoeken. Gaan de extra investeringen in voorschoolse educatie leiden tot hogere opbrengsten? Functioneert de nieuwe onderwijsachterstandenregeling naar wens? Op deze en nog meer vragen dienen de acht 'onderzoekslijnen' uit het programma antwoorden te gaan bieden. In de Kamerbrief, waar dit een Bijlage bij is, worden deze onderzoekslijnen beschreven.

De onderzoeken hebben betrekking op bepaalde deelgebieden van het beleid, ze lopen deels gelijktijdig en worden door verschillende onderzoeksorganisaties uitgevoerd. Het is dan ook van belang om samenhang aan te brengen, om synergie en kennisopbouw te bevorderen bij de onderzoekers en om overzicht te houden op de brede oab-beleidsontwikkeling. Het ministerie heeft daarom een ervaren coördinator gezocht en aangesteld.

Naast het bevorderen van samenhang en synergie tussen de onderzoekslijnen, worden de volgende taken van de coördinator gevraagd:

- informatievoorziening aan relevante betrokkenen binnen de departementen, aan de bredere oab-onderzoekssector en aan de kring van overige belanghebbenden;
- rapporteren over de onderzoeksresultaten aan het ministerie.

In deze bijlage wordt verder een kort overzicht geboden van de onderzoekslijnen en een korte overall blik. Maar eerst enkele kerncijfers vooraf.

Kerncijfers

We hebben circa 1,4 miljoen kinderen in het basisonderwijs, waarvan we tot doelgroep hebben gekozen: de 15% met de 'zwaarste risico's op achterstanden' (volgens de nieuwe rekenwijze door het CBS). Dit gaat om ruim 210.000 kinderen.

De basisscholen waar deze kinderen naar toe gaan, krijgen vergelijkbaar een achterstandsscore toegekend, op basis waarvan hun schoolbestuur extra financiën ontvangt, de oab-middelen. Dit betreft 41% van de ruim 6.300 basisscholen. Ofwel, de schoolbesturen van bijna 2.600 basisscholen. En tot slot ontvangen alle 355 gemeenten onderwijsachterstandsmiddelen: om daar in ieder geval de voorschoolse educatie aan doelgroepkinderen mee te bekostigen.

Overzicht onderzoekslijnen

Op de volgende 2 pagina's vindt u een overzicht van de onderzoekslijnen en -jaren.

We maken onderscheid tussen onderzoekslijnen die betrekking hebben op:

- A. gemeenten en de voorschoolse educatie (incl. evaluatie van de uitkeringsvorm aan gemeenten)
- B. de basisscholen (incl. evaluatie van de bekostigingsindicator van het CBS).

Het landelijke onderzoeksprogramma OAB

A. Gemeente en voorschool

Beleid

- Nieuwe OAB-verdelingssystematiek (o.b.v. CBS-berekening)
- Voorschools aanbod voor elke doelgroeppeuter van 960 uur (vanaf aug. 2020)
- Extra hbo geschoold personeel in de voorscholen (vanaf 2022)

Naast deze onderzoekslijnen is er een landelijk GOAB-ondersteuningstraject voor gemeenten (zie www.goab.eu).

Landelijk onderzoek

Wat?	Wie?	Wanneer?				
		2019	2020	2021	2022	20...
Kwaliteit voorscholen	Inspectie van het Onderwijs	X	Rapportage	?		?
Effectonderzoek 960 uur (Evening)	Univ. Utrecht i.s.m. Sardes	X	X	X	X	Eind-rapportage
GOAB Implementatie- en bestedingsonderzoek GOAB-budget gemeenten en aanbieders	Consortium 'Sardes/Oberon/Regioplan/Ce beon/Univ. Leiden'	X	Rapportage X	Rapportage X	Rapportage X	
Evaluatie uitkeringsvorm gemeenten	Later uitgezet.			X		X

Het landelijke onderzoeksprogramma OAB

B. Basisscholen met OAB-middelen

Naast onderzoek wordt i.o.m. de PO-Raad, een Kennisdelings- of Research & Development programma opgestart voor OAB-scholen.

Beleid

- Nieuwe OAB-verdelingssystematiek (o.b.v. CBS-berekening)
- Impuls aan 'kennisonderbouwd onderwijs en onderwijsinnovaties

Landelijk onderzoek + kennisdeling

Wat?	Wie?	Wanneer?				
		2019	2020	2021	2022	20...
Kwaliteit vroegschoolse educatie	Inspectie van het Onderwijs	X	Rapportage			
Evaluatie bekostigingsindicator (CBS)	CBS en OCW					X
Research & Development programma 'effectieve interventies'	Via NRO. In beginfase					
• 4 werkplaatsen OAB + flankerend onderzoek		X	X	X	X	
• Plan voor kennisdeling OAB		X	X	X	X	
• Regiefunctie		X	X	X	X	
• Vergelijkend onderzoek			X	?	?	

U ziet in de overzichten de uitvoerders terug en de onderzoeksjaren. Zes van de onderzoekslijnen zijn inmiddels opgestart. Van de acht onderzoekslijnen worden er twee uitgevoerd door de Inspectie van het Onderwijs, één door het CBS en de vijf anderen worden (of zijn al) open aanbesteed via het NRO (Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek). Het onderzoeksprogramma loopt tot en met 2025. In de Kamerbrief, waar dit een bijlage bij is, worden de lijnen al nader toegelicht.

Ook in de afgelopen jaren is het nodige onderzoek uitgevoerd: bijvoorbeeld ten behoeve van de nieuwe 'achterstandsrekening' (zie de rapportages van het CBS hieromtrent). Waar het 'effectevaluaties' betreft is het pre-COOL-onderzoek van belang, met evaluaties van onze voor- en vroegschoolse educatie. Zie www.pre-COOL.nl voor een overzicht hiervan.

Overige coördinatietaken

De onderzoekslijnen hebben veel onderlinge raakvlakken (bv. de eerste onderzoekslijnen zijn allen gericht op de voorschoolse educatie) en dienen daarom niet geïsoleerd te worden uitgevoerd. De specifieke onderzoeksthema's spelen zich af in een bredere oab-context, maar ook bredere onderwijscontext (denk bv. aan leraren- en 'leidster/Pedagogisch medewerker'-tekorten), wat van belang is voor een zorgvuldige interpretatie van onderzoeksgegevens. De overall uitkomsten dienen helder vertaald te worden richting beleid en praktijk. Een belangrijke taak voor de coördinator van het landelijke programma.

In ons advies aan het ministerie van OCW ('Adviesnotitie 'Onderwijsachterstandenbeleid na 2015', Kloprogge en De Wit, NRO) pleitten wij voor de opzet van een zekere lichte vorm van een Kennisinfrastructuur OAB in Nederland. Om beter kennisonderbouwde interventies te gaan realiseren en beter kennisonderbouwde onderwijs in de klas te realiseren. De nieuwe, landelijke lijn van het Research & Developmentprogramma 'effectieve interventies' is hier een expliciete uitwerking van. Er gaat een kennisdelingsprogramma komen voor (met name, maar niet uitsluitend) scholen met oab-middelen. Als coördinator wil ik in dit kader ook graag bijdragen aan het bevorderen van een kennisgemeenschap onder oab-onderzoekers. Meer contact, uitwisseling en discussie om daadwerkelijke kennisvermeerdering te bevorderen. In de komende periode zullen hiervoor, online en persoonlijk, activiteiten worden uitgevoerd.

Onderzoeksresultaten

De eerste onderzoeksrapportage van het nieuwe landelijke onderzoeksprogramma duurt nog tot 2020. Indien u in de tussentijd graag enkele wetenschappelijke publicaties leest, kan ik u het volgende aanbevelen:

- de PACT-publicatie 'Investeren in kinderen van 0-12 jaar' (2018), van Pauline Slot en Paul Leseman. Zij presenteren de wetenschappelijke kennis helder en verduidelijken onder andere het belang van investeren in het jonge kind en van het versterken van de educatieve kwaliteit in voorscholen en basisscholen.
- De NRO-studie 'Ongelijke kansen in het onderwijs. Een literatuuroverzicht' (2019), van Paul Leseman. Een wetenschappelijke analyse van de oorzaken van onderwijsachterstanden en aangrijpingspunten voor beleid en onderwijs.
- En mocht u beleidsmatig geïnteresseerd zijn, de eerdergenoemde korte NRO-publicatie 'Adviesnotitie 'Onderwijsachterstandenbeleid na 2015' (Kloprogge en De Wit). Daarin worden een aantal aangrijpingspunten voor versterking van het oab-beleid gepresenteerd, waarvan een groot aantal inmiddels is gerealiseerd.

Walter de Wit (Oberon en Vinci)